

Vergaderjaar 2020–2021

31 839

Jeugdzorg

Nr. 771

BRIEF VAN DE MINISTER RECHTSBESCHERMING EN DE STAATS-SECRETARIS VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 30 maart 2021

Uw Kamer heeft geregeld aandacht gevraagd voor de noodzaak van een verbetering en vereenvoudiging van de jeugdbeschermingsketen. Zoals aan uw Kamer is toegezegd sturen wij u hierbij het toekomstscenario voor kind- en gezinsbescherming, dat ook de organisatorische consequenties benoemt en advies geeft over een passende vervolgaanpak. Dit scenario is in gezamenlijk opdrachtgeverschap van het Rijk en de VNG opgesteld.

Kinderen en gezinnen moeten kunnen rekenen op bescherming en tijdige hulp en daarbij hebben we alle betrokkenen hard nodig. In de huidige jeugdbeschermingsketen (lokale teams, Veilig Thuis (VT), Gecertificeerde Instellingen (GI) en de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK)) zijn de volgende knelpunten benoemd¹:

- Er zijn veel organisaties die werken met een gezin die onvoldoende op elkaar aansluiten en aparte schakels vormen. De jeugdbeschermingsketen is complex georganiseerd. Lokale teams, Veilig Thuis, RvdK en GI's voeren in een estafettemodel en deels overlappend hun eigen onderzoekstaken en hulpplannen uit. Kinderen en gezinnen krijgen hierdoor diverse professionals over de vloer, tegen wie ze opnieuw hun verhaal moeten doen. Voor de betrokken gezinnen is het dan vaak onduidelijk waar ze aan toe zijn en waar ze naar toewerken.
- Kinderen en gezinnen krijgen te vaak geen tijdige passende hulp. Het estafettemodel zorgt er ook voor dat kinderen en gezinnen vaak lang moeten wachten op bescherming en hulp. Met als consequentie dat problemen zich kunnen opstapelen, escaleren en uiteindelijk kunnen leiden tot een situatie waarin de veiligheid ernstig in het geding komt. Ook is het in het huidige stelsel moeilijk om gezamenlijk effectief aan de veiligheid in gezinnen te werken. Er is vaak onvoldoende samenhang in de aanpak van bescherming en hulp en daarmee lukt het

¹ Voortgangsrapportage kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd | Rapport | Rijksoverheid.nl en Signalement Kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd | Rapport | Rijksoverheid.nl

onvoldoende om de schadelijke effecten van onveiligheid te beperken of duurzaam te stoppen.

- De achterliggende problematiek binnen het gezin krijgt te weinig aandacht. Achter een kind met een ontwikkelingsbedreiging of veiligheidsproblematiek gaat vaak een gezin met een stapeling van problemen schuil, zoals psychiatrische problematiek van de ouders, verslaving, schulden, complexe scheidingen, en problemen met huisvesting. Deze achterliggende problematiek binnen het gezin krijgt in het huidige stelsel nog te weinig aandacht. Als de problemen van een kind voortkomen uit of samenhangen met problemen van de ouders, dan zijn het de ouders die aan de slag moeten. De inzet van een kindbeschermingsmaatregel (alleen) is dan niet altijd passend en effectief.

De geschetste knelpunten hangen dermate samen met de inrichting van het huidige stelsel dat dit niet opgelost kan worden zonder stevig in te zetten op nieuwe vormen van samenwerking tussen de partners in de jeugdbescherming. Het is voor het kind, de ouders en de professionals belangrijk om de jeugdbescherming slimmer en effectiever te organiseren, als onderdeel van een brede, gezinsgerichte aanpak.

Aan de totstandkoming van het scenario hebben betrokken ketenpartners op een constructieve wijze bijgedragen. Wij spreken onze waardering uit voor hun inzet en bijdrage.

In deze brief gaan wij in op:

1. Het toekomstscenario kind- en gezinsbescherming dat uitgaat van de leidende principes: gezinsgericht, eenvoudig, transparant, met rechtswaarborgen omkleed en gericht op voortdurend leren en zichtbaar verbeteren.
2. Het vervolgproces: de start van de consultatieronde en het vervolg op de pilots jeugdbescherming.

1. Het toekomstscenario

Het toekomstscenario schetst op hoofdlijnen hoe de kind- en gezinsbescherming er over zo'n vijf tot tien jaar uit zou kunnen zien.

Dit houdt kort samengevat in:

- Om kinderen en gezinnen heen staat het Lokaal Team dat hulp verleent.
- Er is één vast gezicht binnen het Lokaal Team dat indien nodig samen optrekt met een professional uit het op te richten Regionaal Veiligheidsteam. Er kan zo sneller hulp worden geboden waardoor de situatie van het kind en in het gezin niet onnodig escaleert en onaanvaardbare veiligheidsrisico's worden tegengegaan.
- Het gezin krijgt dus een vaste professional of een vast duo dat gedurende de periode van hulpverlening bij hen betrokken blijft. Kinderen en gezinnen hoeven niet opnieuw hun verhaal te doen.
- Er vindt ook geen onnodig tijdverlies plaats, omdat het kind niet meer van de ene naar de andere organisatie en van wachtlijst naar wachtlijst gaat.
- In het Regionaal Veiligheidsteam zijn functies van de Gecertificeerde Instellingen, Veilig Thuis en de Raad voor de Kinderbescherming samengebracht. Dit team heeft de expertise op veiligheidsvraagstukken. Er wordt gewerkt in een model waarbinnen professionals werken in teamverband, nabij het gezin.
- Dicht bij deze professionals en gezinnen staat een netwerk van specialisten met kennis van kinderen, volwassenen en specifieke uitingsvormen van geweld. Professionals worden gefaciliteerd om

samen te werken en een lerende omgeving te vormen. Er wordt in gezinsgericht en in gezamenlijkheid gewerkt aan het effectief en duurzaam borgen van duurzame veiligheid.

Het scenario komt hiermee tegemoet aan wat de meest kwetsbare kinderen, gezinnen en huishoudens nodig hebben en heeft een brede blik van 0–100 jaar. Het betekent een grote innovatie en verandering in de jeugdbeschermingsketen waarbij wordt overgestapt van een kind- naar een gezinsgerichte benadering. Van een estafette-model waar meerdere organisaties het stokje doorgeven naar een teammodel. Van verschillende professionals in een gezin naar één vertrouwd gezicht. Kennis en deskundigheid op het gebied van zorg en veiligheid worden samengebracht. Belangrijke uitgangspunten hierbij zijn verder: de beschikbaarheid van passende (jeugd)hulp, rechtswaarborgen en rechtsgelijkheid, tegenspraak en het hanteren van begrijpelijke, toetsbare werkwijzen.

Tegelijkertijd zien wij dat dit scenario weliswaar een toekomstbeeld schetst maar nog geen uitgewerkt plan is. Hoewel de urgentie onmiskenbaar groot is, zijn er ook dilemma's en uitwerkingsvragen. Bij het scenario is daarom een routekaart gevoegd. Deze routekaart adresseert de belangrijkste uitzoekpunten en laat zien welke stappen nodig zijn om het toekomstscenario te realiseren. Er zijn namelijk zaken die wij goed moeten onderzoeken en beproeven alvorens tot definitieve besluitvorming kan worden overgegaan, zoals de schaalgrootte en de organisatievorm (publieksrechtelijk) van het beoogde Regionale Veiligheidsteam en de decentrale aansturing ervan, het verankeren van de rechtswaarborgen en de rechtsgelijkheid, de verbinding met het jeugdstrafrecht en het integreren van de expertise op het gebied van geweld in afhankelijkheidsrelaties. Wij realiseren ons ook dat de financiële impact, doelmatigheid en doeltreffendheid van het scenario nog verder in kaart moeten worden gebracht.

2. Hoe nu verder?

De uitdaging is om in gezamenlijkheid het toekomstbeeld te concretiseren en uit te werken. Dit moet op een verantwoorde manier gebeuren, met een doelgerichte aanpak én met een breed draagvlak. De nadruk die wij leggen op zorgvuldigheid komt voort uit het besef dat het proces naar het toekomstscenario veel zal betekenen voor de betrokken organisaties en professionals die daar werken.

Als eerste stap houden wij een consultatieronde in de maanden april tot juni 2021. Het doel van deze consultatie is naast de betrokken (keten)partijen zoveel mogelijk andere relevante partijen, waaronder ook cliënten en ervaringsdeskundigen, kennis te laten maken met het scenario en hun zienswijze en ideeën hierover op te halen. Wij nodigen deze partijen uit mee te denken en het scenario een stap verder te brengen. Daarnaast zal de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) in de zomer van 2021 een advies uitbrengen over het scenario. Ook wordt tijdens de consultatieperiode de financiële impact, doelmatigheid en doeltreffendheid van het scenario verder uitgewerkt.

Na het advies van de RSJ informeren wij uw Kamer in het najaar over de uitkomsten van de consultatieronde, de aanscherpingen of bijstellingen die eventueel nodig zijn op het scenario en verdere vervolgstappen, waarnaar uw Kamer ook heeft gevraagd.² Besluitvorming over het scenario is aan het volgende kabinet. Tot dat moment is het van belang om de lopende pilots Jeugdbescherming – als onze koplopers – te

² Kamerstuk 28 345, nr. 245

behouden en hen de kans te geven om de in het toekomstscenario geschetste richting te beproeven en door te ontwikkelen in de praktijk. Over de condities waaronder voortzetting mogelijk is, worden met gemeenten en pilots afspraken gemaakt.

Het scenario moet ons op termijn een structurele oplossing bieden voor de geschetste knelpunten. Maar het is ook nu, op de korte termijn, noodzakelijk om de meest urgente problemen in de jeugdbescherming het hoofd te bieden. Daarom hebben wij de doorbraakaanpak jeugdbescherming ingezet. Deze aanpak is erop gericht om voor ieder kind tijdig tot een oplossing te komen en passende hulp te organiseren.

Tot slot

Onze gezamenlijke ambitie is kwetsbare kinderen en gezinnen die hulp en bescherming nodig hebben dat ook te bieden. Het bijgevoegde scenario³ biedt daartoe een wenkend perspectief. Het is aan het volgende kabinet om te besluiten of deze koers wordt voortgezet.

De Minister voor Rechtsbescherming,
S. Dekker

De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
P. Blokhuis

³ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl